

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Kuka naputtaa?

Selvitys kirjoitustulkkauksen tilanteesta ja tulkeista

Heidi Heikkonen ja Elli-Maija Mihal

Viittomakielentulkin koulutusohjelma (240 op)

Toukokuu/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Heidi Heikkonen ja Elli-Maija Mihil	Sivumäärä 30 ja 13 liitesivua
Työn nimi Kuka naputtaa? Selvitys kirjoitustulkkauksesta ja tulkeista	
Ohjaava(t) opettaja(t) Tytti Koslonen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Kuuloliitto ry, Sirpa Laurén	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää kirjoitustulkkauksen nykytila sekä kirjoitustulkkien työtilanne. Tätä selvitettiin tutkimuskysymyksillä, jotka olivat: millaisia näkemyksiä kirjoitustulkeilla on kirjoitustulkkauksien kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta, millaisissa tilanteissa kirjoitustulkit käyvät tulkkauksessa sekä millainen on kirjoitustulkin asiakaskunta. Tutkimuksesta saatujen vastausten perusteella voitiin vastata tutkimuskysymyksiin.</p> <p>Opinnäytetyön tilaajana toimii Kuuloliitto ry ja työelämä ohjaajana Sirpa Laurén. Kuuloliitto hyötyy työstä saamalla tietoa kirjoitustulkkauksen tilanteesta, jonka kehittämisessä Kuuloliitto on ollut aktiivisesti mukana. Opinnäytetyö oli tärkeä, sillä aiempaa tutkimusta kirjoitustulkkauksesta ja kirjoitustulkeista on tehty vähän. Tiedon päivittäminen tutkimuksen puutteen takia oli perusteltua. Työtä voi hyödyntää myöhemmin kirjoitustulkit, alaa opiskelevat sekä alasta kiinnostuneet.</p> <p>Työ oli toteutettu sähköisellä kyselylomakkeella. Kyselylomake lähetettiin Suomen kirjoitustulkit ry:n 51 jäsenelle helmikuun 2011 aikana. Kysely sisälsi valinta-, monivalinta sekä avoimia kysymyksiä, jotka olivat rakentuneet tutkimuskysymyksiä ympärille. Kohdejoukoksi muodostui 37 vastaajaa, jolloin vastausprosentti oli 73 %. Vastaukset olivat yleistettävissä kaikilta osin suuren vastausprosentin takia. Tuloksista käy ilmi, että kirjoitustulkkien mielestä kirjoitustulkkaukselle ei ole enempää kysyntää mitä pystytään tarjoamaan. Kielitaitoisista kirjoitustulkeista on kuitenkin pulaa. Kirjoitustulkkauksen kehittämisellä ja siitä tiedottamisella kysyntä kasvaisi. Tämän opinnäytetyön tuloksista käy ilmi, että kirjoitustulkit käyvät yleisimmin tulkkauksessa erilaisissa kokouksissa, esimerkiksi työpaikan kokouksissa. Yleisin kirjoitustulkin asiakaskunta ovat kuuroutuneet.</p>	
Asiasanat kirjoitustulkkauks, kirjoitustulkki, asiakaskunta	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Sign Language Interpretation

ABSTRACT

Author Heidi Heikkonen and Elli-Maija Mihil	Number of Pages 30 and 13 appendixes
Title Who's typing? A thesis of speech-to-text interpreting and of interpreters	
Supervisor(s) Tytti Koslonen	
Subscriber and/or Mentor the Finnish Federation of Hard of Hearing, Sirpa Laurén	
Abstract <p>The purpose of this thesis was to find out what the current situation of speech-to-text interpreting is like in Finland and also what is the employment situation of speech-to-text interpreters. The results were achieved by doing an electric questionnaire. The target group were asked if they thought that supply meets demand in the field of speech-to-text interpreting, what they thought the situations that require a speech-to-text interpreter are and what was their idea of the clientele of speech-to-text interpreters. The respondents' answers provided sufficient information to properly answer the research questions.</p> <p>This thesis was ordered by the Finnish Federation of Hard of Hearing (FFHOH). Our mentor is Sirpa Laurén. The FFHOH benefits from this thesis by receiving information about the current situation of speech-to-text interpreting in Finland. The FFHOH has worked actively to develop speech-to-text interpreting in Finland.</p> <p>The thesis was important because there has been only little research on the field of speech-to-text interpreting and on the people who do it for a living. The lack of research was a good reason to find some new information on the subject. People who are already working as speech-to-text interpreters, interpreter students and anybody interested in the field can all benefit from this thesis.</p> <p>The questionnaire was sent to 51 members of the Finnish association of speech-to-text interpreters during the February of 2011. The questionnaire included open questions, multiple-choice questions and questions where the respondents had to pick only one out of two or more options. All questions were based on the original research questions. Out of the 51 people who received the questionnaire, 37 (73%) responded. It was possible to make generalisations based on the answers because so many people responded. The results show that interpreters feel supply does meet demand in the field of speech-to-text interpreting. The respondents also feel that by developing the field in general and by doing more PR there would be more demand for speech-to-text interpreting. According to the results, the most common situations that require a speech-to-text interpreter are different kinds of meetings, for example workplace meetings. The results also show that the clientele of speech-to-text interpreters consists mostly of people who have gone deaf.</p>	
Keywords speech-to-text interpreting, speech-to-text interpreter, clients	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KIRJOITUSTULKKAUS	6
2.1 Kirjoitustulkin koulutus ja ammatin harjoittaminen	7
2.2 Ympäristön äänien tulkkaminen ja tulkkauksessa syntyvä materiaali	9
2.3 Kirjoitustulkkauksessa käytettävät lyhenteet ja kielioppisäännöt	10
3 ASIAKASKUNTA JA TULKIN KÄYTTÖ	11
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	13
4.1 Tutkimustavoite ja ongelmat	13
4.2 Kyselyn rakenne	14
4.3 Kohdejoukko	15
4.4 Kohdejoukon taustatietoja	16
5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET JA ANALYYSI	19
5.1 Kirjoitustulkkauksen kysyntä ja tarjonta	19
5.2 Kirjoitustulkin tulkaustilanteet ja opiskelutulkkaukset	22
5.3 Kirjoitustulkausta koskevien toimeksiantojen ajankohta ja kesto	24
5.4 Paritulkkaukset	26
5.5 Kirjoitustulkin asiakaskunta	27
6 POHDINTA	29
LÄHTEET	31
LIITTEET	33

1 JOHDANTO

Istumme seminaarisalissa. Huomiomme kiinnittyy naiseen, joka istuu näppäimistö sylissään salin eturivin päädyssä. Hänen edessään seinällä on suuri valkoinen kangas, johon on heijastettu sininen tausta. Kursori välkyttää sinisellä pohjalla ja nainen katsoo puhujaan päin, selvästi odottaen hänen aloitustaan. Hyvää huomenta ja tervetuloa, aloittaa puhuja ja samalla tuo tervehdys ilmestyy tekstinä suurelle kankaalle. Vaimea näppäimistön nakutus kantautuu penkkiriviimme asti, ja puhujan aloituspuhe näkyy yleisölle tekstinä kankaalla vastaavuudeltaan identtisenä. Nainen herättää mielenkiintomme tekemisellään ja haluammekin saada vastauksen kysymykseemme; kuka naputtaa?

Kirjoitustulkkaus valikoitui opinnäytetyömme aiheeksi, sillä koulutuksen aikana kirjoitustulkkausta ei käsitellä perusopetuksessa. Kirjoitustulkkauksen voi valita vapaasti valittavana. Halusimme selvittää kirjoitustulkkauksen tilannetta, sillä toimiminen itse kirjoitustulkkinä tulevaisuudessa on kohdallamme hyvin todennäköistä. Tässä opinnäytetyössä tarkoitamme kirjoitustulkkauksella tietokoneella toteutettua tulkkausta.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa kirjoitustulkkausalan nykytila sekä kirjoitustulkkien työtä. Opinnäytetyössämme käyttämämme aineiston perusteella vastaamme päätutkimuskysymyksiimme. Tutkimuskysymyksemme ovat: millaisia näkemyksiä kirjoitustulkeilla on kirjoitustulkaustilausten kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta, millaisissa tilanteissa kirjoitustulkit käyvät tulkkaamassa sekä millainen on kirjoitustulkin asiakaskunta. Opinnäytetyömme aineistonkeruumenetelmänä on käytetty sähköistä kyselylomaketta. Työmme sähköinen kyselylomake lähetettiin Suomen kirjoitustulkit ry:n jäsenille. Suomen kirjoitustulkit ry:n jäsenet koimme hyväksi kohdejoukoksi, sillä oletimme heidän toimivan kirjoitustulkkeina joko pää – tai sivutoimisesti.

Tutkimustyötä on tehty kirjoitustulkkauksesta viime vuosina esimerkiksi laadun arvioinnista (Salakari 2008), mutta kirjoitustulkkien työstä ei ole tehty tutkimuksia. Kuuloliitto on selvittänyt vuonna 2007 kirjoitustulkkien tilannetta Suomessa (Laurén & Kale-

la 2009, 15). Tutkimuksen puutteesta johtuen kirjoitustulkkausten nykytilan kartoitus onkin perusteltua.

Opinnäytetyömme tilaajana toimii Kuuloliitto. Työmme on suunnattu kirjoitustulkeille, kirjoitustulkkiopiskelijoille sekä alasta kiinnostuneille. Kuuloliitto, sekä kenelle työmme on suunnattu, hyötyvät työstä, koska he saavat päivitetyn tiedon kirjoitustulkkien tilanteesta tämän hetken Suomessa. Myös kirjoitustulkkaja kouluttavat tahot hyötyvät työstä.

Teemme työn parina sillä aihe on laaja, kyselylomakkeen työstäminen ja tulosten analysointi vaativat kaksi opinnäytetyön tekijää. Työstimme kyselylomaketta useamman kuukauden ajan. Jaoimme opinnäytetyön kahteen vastuualueeseen, Heidi Heikkosella on vastuu luvun kirjoitustulkkaus kirjoittamisessa ja Elli-Maija Mihilillä luvusta kirjoitustulkin asiakaskunta sekä tulkin käyttö. Opinnäytetyö on kuitenkin kokonaisuudessaan tehty yhteistyössä. Kyselylomakkeen sekä tulosten analysoinnin olemme työstäneet yhdessä.

Tämä opinnäytetyö rakentuu siten, että luvussa 2 johdattelimme lukijamme kirjoitustulkkausten perustietoihin, lyhyesti sen historiaan sekä siihen kuka voi toimia kirjoitustulkkinä. Luvussa 3 keskityimme kirjoitustulkin asiakaskuntaan sekä kirjoitustulkin käyttöön. Käsittelemme opinnäytetyön tutkimuksellista toteutusta sekä kohdejoukon taustatietoja luvussa 4. Luvussa 5 analysoimme opinnäytetyön tuloksia ja päätelmiä. Viimeisessä luvussa 6 käsittelemme työstä nousevia jatkokysymysaiheita sekä työn onnistumista.

2 KIRJOITUSTULKKAUS

Tässä luvussa käsittelemme kirjoitustulkkausta. Kirjoitustulkkauksella tarkoitetaan tulkkausmuotoa, jossa kirjoitustulkki välittää puhujan suullisen viestin kirjoitettuun tekstimuotoon (Suomen kirjoitustulkit 2011). Kirjoitustulkkaus tapahtuu kahden kieli-
muodon välillä, joten se on kielen sisäistä kääntämistä (Mäkiranta 2006,10). Kirjoitustulkkaus tapahtuu yleensä tietokoneella, mutta sitä voidaan toteuttaa myös käsin kir-

joittaen paperille. Käsien kirjoitusta on käytetty kuuroutuneiden kanssa kommunikoinnin apuna ja jonkinlaisena tulkkausmenetelmänä aina luku- ja kirjoitustaidon yleistymisen jälkeen (Laurén 2002, 5). Kirjoitustulkkausta käyttävät yleisimmin kuuroutuneet (Fagerstedt 1990, 8). Muita asiakaskuntaan kuuluvia ovat huonokuuloiset, sisäkorvaistutteen saaneet aikuiset, kuurot ja kuurosokeat (Laurén 2006, 199). Nykyään enenemissä määrin myös kuurot käyttävät kirjoitustulkkausta, etenkin opiskelutulkkauksen yhtenä muotona vieraiden kielten opinnoissa (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2010). Edellä mainitut asiakaskunnan edustajat esitellään luvussa 3 asiakaskunta ja tulkin käyttö.

Vuonna 1980-luvulla kirjoitustulkkausta toteutettiin tekstipuhelimen avulla, joka liitettiin joko televisioon tai näyttöpäätteisiin videoliitännällä (Hoppula 2002, 42). Tekstipuhelin oli ensimmäinen apuväline, joka mahdollisti kirjoitustulkkauksen ja jonka jälkeen konekirjoitustulkkauksen kehitys alkoi. Tietokoneiden yleistyessä 1990-luvulla kirjoitustulkkauksessa siirryttiin käyttämään tietokoneita. (Laurén 2002, 5.) Kirjoitustulkkauksessa asiakas seuraa tulkkausta kannettavan tietokoneen monitorilta. Mikäli tulkkaus järjestetään yleistulkkausena, tietokone liitetään televisioon tai dataprojektoriin, milloin se heijastaa tekstin suurelle ruudulle. (Laurén 2006, 206.) Yleistulkkauksella tarkoitetaan tilannetta missä tulkkausta seuraa kaksi tai useampi henkilö (Suomen kirjoitustulkit 2011). Kirjoitustulkkaus on yleistynyt tulkkausmuoto myös yksityisissä asioimistilanteissa sekä opiskelussa (Laurén 2006, 205). Kirjoitustulkkausta on tutkittu Suomen Akatemian rahoittamassa projektissa, jossa tutkitaan kirjoitustulkkauksen prosessia, ymmärrettävyyttä ja parantamista. Projektin aikana on syntynyt julkaisuja vuosina 2009 – 2011, esimerkiksi professori Liisa Tiittulan ”Miten kirjoitustulkkaus välittää puheen affektiivisuutta?”. (Tampereen Yliopisto 2011.)

2.1 Kirjoitustulkin koulutus ja ammatin harjoittaminen

Kuuroutuneille ja vaikeasti huonokuuloisille on käytetty kirjoitustulkkausta ainakin 1970-luvulla, mutta sen aikaisen tekniikan ja välineiden kanssa kirjoitustulkkaus oli hidasta ja vaikeaa. Vuonna 1983 Kuulonhuoltoliitto ry (nyk. Kuuloliitto) alkoi kehittää ja suunnitella koulutusta kuuroutuneiden tulkeille. Kuuroutuneille tulkkauksen kartoittamisen jälkeen Kuulonhuoltoliitto aloitti vuonna 1986 kouluttamaan kuuroutuneiden

tulkkeja. Kuulonhuoltoliitto ei ehtinyt kouluttaa kuuroutuneiden tulkkeja kuin vuoteen 1988 asti, koska silloin alkoi Kuopiossa ja Turussa kolmivuotinen ammatillinen tulkkikoulutus. Koulutuksesta valmistuneet tulkit pystyivät toimimaan myös kuuroutuneiden tulkkeina. (Hoppula 2002, 41–43.)

Vuosina 1995–2000 Kuulonhuoltoliitto ry on järjestänyt kerran vuodessa tapahtuvan kirjoitustulkkauksen lyhytkoulutuksen. Koulutus oli mitaltaan kolmen opintoviikon laajuinen ja koostui lähinnä etäopetuksesta. Kurssin läpäisevät henkilöt pääsivät tulkkikoulutusrekisteriin sekä – luetteloon, ja koulutustiedoiksi merkittiin kirjoitustulkkipäätös. (Laurén 2002, 10.) Nykyään kirjoitustulkkeja kouluttaa Humanistisen ammattikorkeakoulun Helsingin yksikkö, joka järjestää erikoistumisopintoja. Erikoistumisopinnot ovat laajuudeltaan 30 opintopistettä ja kestävät yhden vuoden monimuoto-opiskeluna. Humanistisen ammattikorkeakoulun kirjoitustulkin erikoistumisopinnot koostuvat neljästä osa-alueesta; orientoitumisesta, tulkkauksesta, asiakaspalvelusta ja ammatillisuudesta sekä harjoituksista ja testeistä. Erikoistumisopintojen tulkkauksen osa-alueeseen kuuluu muun muassa puhutun tekstin toimittaminen kirjoitetulle kielelle, perehdytys teknisiin laitteisiin ja ohjelmiin sekä paritulkkaus kirjoitustulkkauksessa. Asiakaspalvelun ja ammatillisuuden näkökulmasta käsiteltäviä asioita ovat esimerkiksi asiakasryhmät, vuorovaikutus ja viestintä, ergonomia sekä etiikka. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011). Kirjoitustulkin on hallittava 10-sormijärjestelmä, jotta hän voi tulkata sujuvasti (Fagerstedt 1990, 6). Tämä on huomioitu myös erikoistumisopinnoissa, joten koulutuksen harjoituksissa ja testeissä testataan kirjoitustulkkiopiskelijoiden kirjoitusnopeutta sekä tehdään tulkkauharjoituksia. Erikoistumisopintoihin kuuluu myös ammattitulkin seuraaminen sekä 2 opintopisteen laajuinen ohjattu harjoittelu. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011.)

Tulkkaukspalveluiden järjestämisvastuu siirtyi 1.9.2011 kunnilta Kansaneläkelaitokselle (Kela 2011). Kela määrittää kirjoitustulkin ammatin harjoittamiseen vähimmäisvaatimukseksi kirjoitustulkin koulutuksen sekä tulkkitoiminnan yhteistyöryhmän ylläpitämisen kirjoitustulkkiopiskelijoiden koulutuksen (S. Laurénin henkilökohtainen tiedonanto 28.4.2011). Kirjoitustulkkaus on suhteellisen tuore kommunikointimenetelmä, joten kirjoitustulkin koulutus ja ammattinimike ovat vielä kehitysvaiheessa (Tiittula 2009, 2). Kirjoitustulkkinäkökulmasta voi toimia henkilö, jolla on tulkkiopiskelijoiden koulutuksen lisäksi ”kirjoitustulkkaus” kommunikointimenetelmänään. Kirjoitustulkin lyöntinopeus tulee olla yli

9000 merkkiä puolessa tunnissa (Suomen kirjoitustulkit ry 2011). Kirjoitustulkin ammattia voi harjoittaa joko pää – tai sivutoimisesti. Kirjoitustulkkinä päätoimisesti toimivalla tarkoitamme tässä opinnäytetyössä henkilöä, joka tekee kirjoitustulkkauksia ainoana työnään. Sivutoimisesti kirjoitustulkkauksia tekevällä puolestaan tarkoitamme opinnäytetyössä henkilöä, joka tekee kirjoitustulkkauksia muun työn ohella.

Kirjoitustulkkauksia on asiakaspalveluammatti. Tulkin on tärkeää omata hyvät sosiaaliset vuorovaikutustaidot ja huomioida kaikki asiakkaat sekä heidän tarpeensa yksilöinä. Esimerkiksi asioimistyyppisissä tulkkausissa tulkin on tärkeää huomioida asiakkaan toivomukset tulevasta tulkkaustilanteesta selvittämällä pyritäänkö tulkkausista tekemään mahdollisimman sanatarkkaa vai tiivistämään niin, että viestin sisällön olennainen tulkataan asiakkaalle. Yleistulkkausissa pyritään noudattamaan sanatarkkaa tulkkausta. Tiivistämisen taito on kuitenkin tärkeää. Esimerkiksi jatkuvat toistot ja turhat täytesanat voidaan karsia; tulkkeen tulisi olla helppolukuista. Mikäli seuraajia on tilanteessa useita, on mahdotonta toteuttaa kaikkien paikalla olijoiden toiveet tulkkausien tarkkuudesta. Tällaisissa tapauksissa tulkataan olennainen sisältö viestistä, eli tiivistetään. (Laurén 2006, 207.)

2.2 Ympäristön äänien tulkkaaminen ja tulkkausissa syntyvä materiaali

Kirjoitustulkkauskukseseen kuuluu myös ympäristön äänien tulkkaaminen. Laurén (2006, 210) kirjoittaa, että ainoastaan äänet, mitkä kiinnittävän huomion tai ovat äänen voimakkuudeltaan ”häiritseviä”, tulee tulkata. Laurén jatkaa selventämällä, että ympäristön äänet kirjoitetaan sulkeisiin, esimerkiksi kimeästi vierustoverin soiva puhelin tulkattaisiin (puhelin soi vierustoverilla). Ilmoitus tulee olla napakka, mutta sisällöltään se ei voi jäädä vajaaksi väärinymmärrysten välttämiseksi. Jos tilaisuudessa soi puhelin, tulee tulkkauskukseseen esittää selkeästi onko kyse asiakkaan vai muun paikallaolijan puhelimesta.

Tulkkauskuksien aikana syntyvää materiaalia ei tallenneta. Mikäli asiassa menetellään toisin, on se ollut asiakkaan ja tulkin keskenään sovittavissa. Materiaalin hävittäminen on suositus. Jos materiaalia tallennetaan, on muilta paikalta olevilta, esimerkiksi puhujilta, saatava materiaalin säästämiseen sekä mahdolliseen käyttöön lupa.

(Laurén 2006, 206.) Puhuttujen ja viitottujen kielten tulkkauksissa ei synny materiaalia ja vaikka kirjoitustulkkaustilanteessa syntyykin, tulisi tulkkaus katsoa nimenomaan tilanteena, ei materiaalin tuottamisena. Harjoitteluissa saamiemme kokemusten perusteella voimme todeta, että tulkit eivät yleensä luovuta tulkkauksessa syntynyttä materiaalia asiakkaalle. Opiskelu- sekä asioimistulkkaustilanteissa tulisi toimia niin, että tilanteessa eletään hetkessä.

2.3 Kirjoitustulkkauksessa käytettävät lyhenteet ja kielioppisäännöt

Esittelemme tässä luvussa lyhyesti kirjoitustulkkaustilanteessa käytettäviä lyhenteitä, sillä ne ovat olennainen osa kirjoitustulkin työtä. Tulkin on hyvä neuvotella asiakkaan kanssa ennen tulkkausta mahdollisista lyhenteiden käytöstä. Yksittäisissä tulkkaustilanteissa lyhenteiden käyttöä on enemmän verrattuna yleistulkkauksiin. Yleistulkkausissa ei voida tietää, hallitsevatko kaikki paikalla olevat lyhenteiden tarkoituksen. (Laurén 2006, 209.) Kirjoitustulkkauksessa on ennalta määrättyjä lyhenteitä, joita tulkkaustilanteissa käytetään kirjoittamisen nopeuttamiseksi. On virallisia lyhenteitä (Kela) sekä arjen erilaisiin tilanteisiin sidonnaisia lyhenteitä (min, kk, vko). Kuuloliitto ry on laatinut laajan lyhennesanaston kirjoitustulkkaukseen vuonna 2009 ja joka sisältää myös Kuuloliiton sisäisissä kirjoitustulkkausissa käytettäviä lyhenteitä, mitkä eivät sovellu käytettäväksi yleisiin tilanteisiin (esimerkiksi kläpa= kuulolähipalvelu, LapCi= sisäkorvaistutelasten valtakunnallinen yhdistys) (Kuuloliitto ry 2009) (liite 2).

Suomen kielen kielioppisäännöt ovat kirjoitustulkille tärkeä työkalu tulkkauksessa. Esimerkiksi välimerkit ja yhdyssanat tulee hallita. Välimerkit vaikuttavat tulkkauksen viestin sisältöön. Jos välimerkkejä puuttuu tai ne ovat sijoitettu väärin, saattaa viesti muuttua muotoaan, eikä näin ollen toteuta tulkkauksen tarkoitusta. Viestin seuraamisen helpottamiseksi on hyvä muistaa jakaa kirjoitusta kappalejain sekä rivinvaihdoin. Kirjoitustulkkauksessa on tarkoitus tulkata mahdollisimman virheettömästi. Koska mikään tulkkaus ei ole täydellinen, on kirjoitustulkin hyvä muistaa, että pienten kirjoitusvirheiden korjaaminen häiritsee asiakasta enemmän kuin se, että virheet jätetään tekstiin. (Laurén 2002, 8.)

3 ASIAKASKUNTA JA TULKIN KÄYTTÖ

Kirjoitustulkin asiakaskuntaan kuuluvia ovat kuuroutuneet, huonokuuloiset, kuurot, kuurosokeat ja sisäkorvaistutteen saaneet aikuiset (Laurén 2006, 199). Tässä luvussa määrittelemme edellä mainitut termit, sekä kuvailemme lyhyesti miten ryhmät hyötyvät kirjoitustulkkauksesta.

Kuuroutunut on henkilö, joka on oppinut puhumaan ennen kuuroutumistaan. Kuuroutunut henkilö ei saa kuulokojeen avulla puheesta selvää, vaikka joitain ääniä hänen on mahdollista kuulla. Kuuroutunut pystyy kommunikoimaan yleensä täysin selkeästi puheella. (Laurén 2006, 200.) Kuuroutuneen äidinkieli on puhuttu kieli, esimerkiksi suomi tai ruotsi (Pekanheimo 2007, 6). Vaikka kuuroutunut pystyy puhumaan itse, hän ei pysty vastaanottamaan puhetta. Kuuroutuneen kommunikointitapana voi olla myös huulilталuku, jota kuuroutunut käyttää esimerkiksi perheensä kanssa. (Laurén 2006, 200- 201.) Kuuroutuneet käyttävät kirjoitustulkkauksia esimerkiksi suurissa yleisötilaisuuksissa, joissa kirjoitustulkkauksella on ainut keino kuuroutuneelle saada selville asiasisältö kokonaisuudessaan (Salakari 2008, 4).

Huonokuuloisella henkilöllä on jonkinasteinen kuulonvajaus. Hän saattaa käyttää kuulolaitetta tai hän voi selvitä myös ilman minkäänlaista kuulon apuvälinettä. Kuulovamman laadusta ja vaikeusasteesta riippuu kuinka paljon hän hyötyy kuulolaitteesta. Myös olosuhteet vaikuttavat siihen, kuinka hyödyllinen kuulolaite huonokuuloiselle on. Jos esimerkiksi tilassa on paljon taustäääniä, huonokuuloisen voi olla vaikea erottaa puhetta, koska kuulolaite vahvistaa kaikkia ääniä. (Laurén 2006, 199.) Paikoissa, joissa on paljon taustamelua, äänien erottelu ja kuulon käyttäminen kommunikoinnin apuna on täysin mahdotonta (Jauhiainen 1995, 204). Huonokuuloiset hyötyvät eniten kirjoitustulkkauksesta tilanteissa joissa suuressa tilassa on paljon taustahälyä, esimerkiksi erilaisissa seminaareissa.

Kuurolla henkilöllä on kuulonvajaus, jolloin hän ei kuule mitään. Täydellistä kuulokyvyn puuttumista esiintyy kuitenkin hyvin harvoin. Kuuro henkilö voi kuulla voimakkaita äänenpainetasoja, kuitenkin niin ettei hän pärjää kuuloaistin avulla. (Jauhiainen 1995, 204.) EU:n asiantuntijatyöryhmän laatiman taulukon mukaan henkilö on erittäin

vaikeasti kuulovammainen, jos hänellä on diagnosoitu 95 dB:n tai sitä suurempi kuulonvajaus. Esimerkiksi normaali puheääni on voimakkuudeltaan n.60 dB. (Takala 2005, 28.) Kuurot voivat käyttää kirjoitustulkkausta esimerkiksi vieraiden kielten opiskelussa, jossa he saavat informaation suoraan vieraalla kielellä, jota yhä useammat opiskelijat toivovatkin käytännöksi (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2010).

Kuurosokealla henkilöllä on vaikea-asteinen kuulon ja näön toimintarajoitteiden yhdistelmä. Pohjoismaisen määritelmän mukaan kuurosokeus määritellään toiminnallisesti. Henkilön ei tarvitse olla täysin kuuro ja sokea ollakseen kuurosokea. Suurin osa henkilöistä joita määritelmä koskee, näkevät tai kuulevat vähän, tai sekä näkevät että kuulevat hieman. Kuulonäkövamman yhdistelmä aiheuttaa suuria, erityisesti kommunikaatioon, tiedonhankintaan sekä orientoitumiseen ja liikkumiseen liittyviä ongelmia kuurosokean arjessa. (Suomen Kuurosokeat ry, 2011.) Näkövamma tuo kirjoitustulkkaukseen lisää haasteita. Jos kuurosokea pystyy hyödyntämään kirjoitustulkkausta, on tulkatessa kirjoittamalla huomioitava tarkkaan millainen on sopiva tekstin taustaväri ja miten kuvata kirjoittamalla ympäristön tapahtumia. (Lahtinen 2006, 190.)

Sisäkorvaistutteen saanut aikuinen on vaikeasti huonokuuloinen tai kuuroutunut. Istutteen avulla henkilö kuulee, mutta istute ei kuitenkaan palauta kuuloa. Kojeen ollessa pois päältä henkilö on vaikeasti huonokuuloinen tai kuuroutunut, kuten ennen laitteen saamistakin. Sisäkorvaistute myös vahvistaa kaikki ympäristön äänet. (Laurén 2006, 199, 201.) Koska sisäkorvaistute ei tee kuulosta normaalia, voi istutteen saanut henkilö tarvittaessa käyttää kommunikoinnin apuna esimerkiksi kirjoitustulkkausta (Sisäkorvaistute 2010). Sisäkorvaistute asennetaan yleensä vain toiseen korvaan, joten istutteen saanut henkilö ei saa tarkasti selvää, mistä äänet tulevat. Istutteen saanut henkilö ei pysty kommunikoimaan meluisissa tilanteissa, sekä tilanteissa joissa on paljon ihmisiä. (Woodcock & Aguayo 2000, 96.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tässä luvussa käsittelemme opinnäytetyömme toteutusta. Esittelemme ensin opinnäytetyömme tavoitteen sekä tutkimusongelmat. Tämän jälkeen käsittelemme kyselylomakkeen rakennetta ja viimeisenä esittelemme kyselylomakkeen kohdejoukon.

4.1 Tutkimustavoite ja ongelmat

Opinnäytetyömme tavoite on selvittää kirjoitustulkkauksen nykytila sekä mistä kirjoitustulkin työ koostuu. Aiempien tutkimuksien vähyyden vuoksi halusimme tuoda päivitettyä tietoa kirjoitustulkkausalueelle tulkkien tilanteesta. Kuuloliitto ja Tampereen yliopisto ovat tehneet yhteistyötä, jossa Tampereen yliopistossa tutkitaan kirjoitustulkkauksen tuotoksen ymmärrettävyyttä (Laurén & Kalela 2009, 14). Alalta löytyy erittäin vähän kirjoitustulkkien työelämän kartoittavia tutkimuksia. Kuuloliitto suoritti vuonna 2007 selvityksen kirjoitustulkkien tilanteesta, mutta tuolloin vastausprosentti jäi alhaiseksi (Laurén & Kalela 2009, 15).

Opinnäytetyömme tutkimusongelmat ovat:

1. Millaisia näkemyksiä kirjoitustulkeilla on kirjoitustulkkauksenausten kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta?
2. Millaisissa tilanteissa kirjoitustulkit käyvät tulkkauksessa?
3. Millainen on tulkin asiakaskunta?

Vastauksia tutkimusongelmiin selvitämme sähköistä kyselylomaketta hyödyntäen. Kyselylomakkeeseen laadimme kirjoitustulkkia ja heidän työtään koskevia kysymyksiä, esimerkiksi kirjoitustulkkauksenausta koskevien toimeksiantojen kestoon liittyviä kysymyksiä (liite 1).

4.2 Kyselyn rakenne

Toteutimme opinnäytetyömme kyselylomakkeen avulla. Kysely toteutettiin datan analysointi- ja kyselytyökalulla, Webropolilla. Kysely sisälsi valinta-, monivalinta- sekä avoimia kysymyksiä. Hyvän ja toimivan kyselylomakkeen teko vaatii tekijältään aikaa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195). Aloitimme kyselylomakkeen työstämisen marraskuussa 2010 ja lomake oli valmis helmikuun alussa 2011. Vaati aikaa saada laadittua sellaiset kysymykset, joihin halusimme vastaukset.

Webropol rajoitti hieman kysymysten asettelua, joten kysymykset oli mietittävä tarkkaan. Vastausten pituus oli Webropolissa rajoitettu, joten pitkiä kysymyksiä oli tiivistettävä. Sähköinen kyselylomake tavoittaa helposti suuremman joukon ihmisiä, sekä on työskentelytapana kätevä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195). Päädyimme sähköiseen kyselyyn, koska sen kautta saimme helposti yhteyden haastateltaviin. Lisäksi se on menetelmänä tehokas. Kyselylomakkeen avulla saatu tieto on helppo analysoida sekä raportoida, sillä ne voidaan automaattisesti tilastoida haluttuun muotoon (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195). Hirsjärvi ym. (2009, 231) toteavat, että sähköisen kyselylomakkeen kysymykset saatetaan ymmärtää eri tavalla kohdejoukon keskuudessa kuin kyselyn tekijä on tarkoittanut. Tuloksia ei tällöin voida pitää luotettavina. Kysymysten muotoon ja rakenteeseen tulee kiinnittää huomiota, jotta kyselyn vastaukset ovat luotettavia. Kyselylomakkeen luotettavuutta parantaa se, että kysymykset ovat jokaiselle vastaajalle täysin samassa muodossa (Valli 2001, 100 – 101). Opinnäytetyömme tuloksia voidaan pitää luotettavina sillä vastausprosentti nousi todella korkeaksi ollen 73 prosenttia.

Analysoimme vastauksia Microsoft Office Excel-ohjelmalla. Käytimme analysoinnin apuna myös Webropolin omia analysointityökaluja, esimerkiksi peruseräraportointi ohjelmaa, jonka avulla näimme kunkin kysymyksen vastausprosentit. Excelin kautta kuvioden ja kaavioiden luominen oli nopeaa helppokäyttöisyytensä johdosta.

Kyselylomakkeen lopuksi annoimme kohdejoukolle mahdollisuuden tuoda ilmi ajatuksiaan työelämästä vastaamalla avoimeen kysymykseen. Vastausten analysoinnis-

sa hyödynsimme muutamia vastaajien kirjoittamia kommentteja lainaamalla niitä tekstiin, sekä purkamalla vastauksia auki.

4.3 Kohdejoukko

Tarkoituksenamme oli tavoittaa kaikki Suomessa kirjoitustulkkina pää – ja sivutoimisesti toimivat. Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä pitää yllä tulkkierekisteriä, johon merkittään tulkkien koulutustausta, esimerkiksi kirjoitustulkin erikoistumisopinnot. Kun tulkki on merkitty tulkkierekisteriin, tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä, johon kuuluu Kuulonhuoltoliitto ry¹, Kuurojen Liitto ry, Suomen Kuurosokeat ja Suomen Viittomakielen Tulkit ry, suosittelevat käyttämään henkilöä tulkkina. (Kuulonhuoltoliitto ry 2011.)

Tällä hetkellä Suomessa on tulkkierekisterissä 77 kirjoitustulkkia, joilla on merkintänä ainoastaan kirjoitustulkin koulutus ja kommunikointimenetelmänä kirjoitustulkkaus. Yhteensä tulkkeja, jotka voivat tehdä kirjoitustulkausta ja omaavat esimerkiksi myös viittomakielentulkin koulutuksen, on satoja. (P.Sirkiän henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2011.)

Pyrimme saamaan tulkkierekisterissä olevien kirjoitustulkkien yhteystiedot ottamalla yhteyttä Kuurojen liittoon sekä Kuuloliittoon, mutta tietosuojan vuoksi emme saaneet henkilökohtaisesti kirjoitustulkkien yhteystietoja käyttöömmme. Rajasimme kyselyn koskemaan Suomen kirjoitustulkit ry:n jäseniä ja saimme tavoitettua ry:n kaikki 51 kirjoitustulkkia. Koimme Suomen kirjoitustulkit ry:n jäsenien olevan opinnäytetyömme näkökulmasta paras mahdollinen vastaajajoukko, sillä oletimme heidän tekevän kirjoitustulkin töitä joko pää – tai sivutoimisesti. Jos sähköisen kyselyn vastaanottajajoukko on mahdollisimman tarkkaan rajattu, sekä kyselyn aihe on vastaajille tärkeä, vastausprosentti voi nousta todella suureksi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 196).

Kysely toteutettiin helmikuun 2011 alussa verkkolomakkeella, johon vastaaja pääsi klikkaamalla sähköpostin liitteenä ollutta linkkiä. Sähköposti lähetettiin kaikille kohdejoukkoon kuuluville 51 henkilölle. Sähköpostiviesti toimi saatekirjeenä. Vastausaikaa

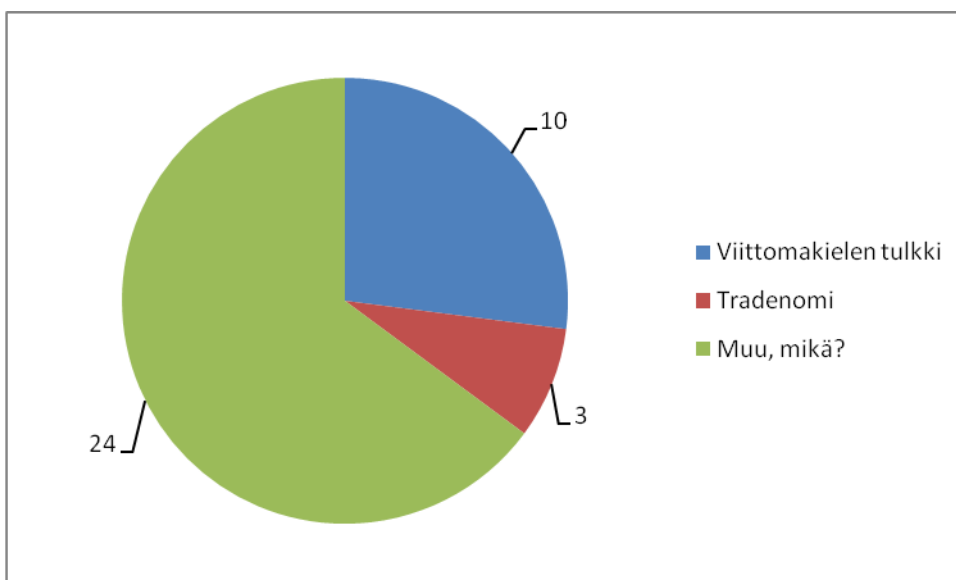
---

¹ Nykyinen Kuuloliitto ry. Nimi muuttunut vuonna 2009.

oli yksi viikko. Viikon jälkeen lähetimme kyselyyn liittyvän muistutusviestin ja annoimme jälleen viikon vastausaikaa, jonka aikana saimme kymmenen vastausta lisää. Vastauksia saimme 37 joten vastausprosentiksi tuli 73 %. Useasti kyselyn tekijät joutuvat karhuamaan vastauksia, jonka jälkeen vastausprosentti voi nousta 70 – 80 prosenttiin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 196).

4.4 Kohdejoukon taustatietoja

Kysyimme kyselylomakkeessa kohdejoukon taustatietoja. Taustatietoja koskevat kysymykset koostuivat pääasiassa valintakysymyksistä, joiden avulla halusimme kartoittaa kirjoitustulkkiin perustietoja. Perustiedoissa kysyimme vastaajien sukupuolta, koulutustaustaa, mahdollisia alan erikoistumisopintoja, työskenteleekö sivu- vai päätoimisesti kirjoitustulkkinä, alalla työskentelyn pituutta sekä työskentelyaluetta. Taustatieto-kysymysten koimme antavan vastaajista yleistä tietoa. Vastanneita on yhteensä 37, joista naisia 92 % ja miehiä 8 %.

KUVIO 1. Kirjoitustulkkiin koulutustausta

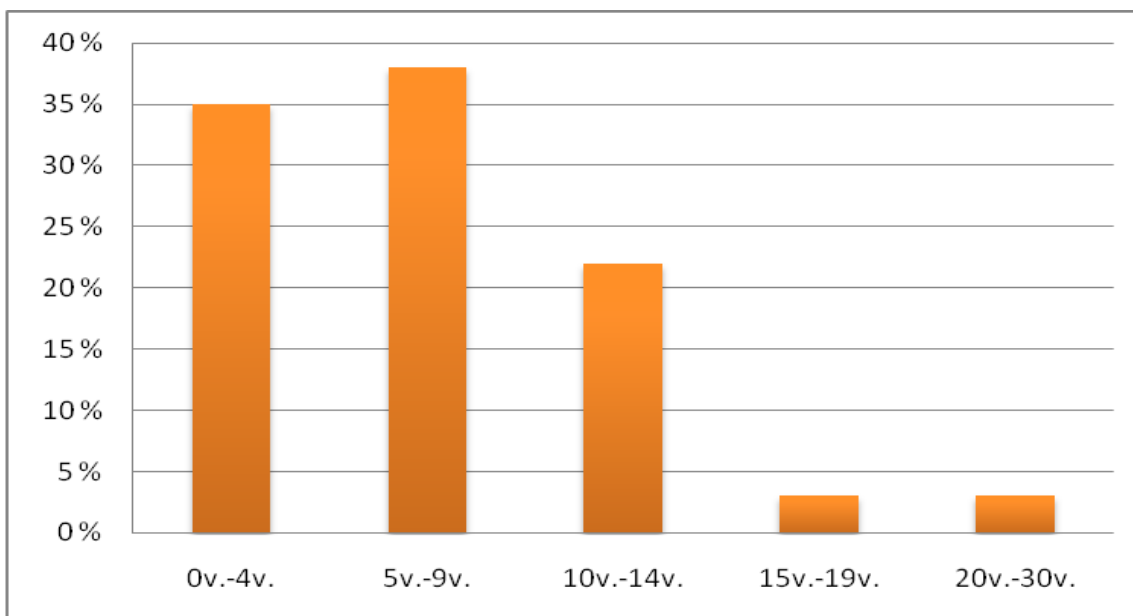
Harjoitteluissa saamiemme kokemusten perusteella laitoimme kirjoitustulkkiin koulutustaustaa kartoittaessa valmiiksi vastausvaihtoehdoiksi viittomakielen tulkin, sairaanhoitajan sekä tradenomin. Avoimeen vastausvaihtoehtoon, ”muu, mikä?”, kohde-

joukko pystyi vastaamaan koulutustaustansa mukaisesti, mikäli se ei ollut mikään edellä mainituista. Lopullisen opinnäytetyön kohdejoukon lukumääräksi tuli 37. Kuten kuvioista 1 on havaittavissa, viittomakielentulkkin koulutustaustan omaavia vastanneita on 10 henkilöä (27 %). Suurin osa, 24 vastaajaa (65 %), valitsi vaihtoehdon ”muu, mikä?” ja selvensi koulutustaustansa avoimeen kysymykseen. Avoimeen kysymykseen vastanneista yleisimpiä ammatteja olivat kirjoitustulkki, merkonomi (kaupallisen alan perustutkinto) ja sihteeri.

Kirjoitustulkin erikoistumisopinnot vastanneista on käynyt 43 % ja 57 % ei ole käynyt erikoistumisopintoja. Erikoistumisopinnoilla tarkoitamme Humanistisen ammattikorkeakoulun järjestämää 30 opintopisteen laajuista koulutusta (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2011).

Vastaajista päätoimisesti kirjoitustulkkeina toimii kymmenen (n36) henkilöä, eli 28 %, kun taas sivutoimisesti kirjoitustulkkinä toimii 26 henkilöä, eli 72 % vastaajista. Tästä voidaan päätellä, että kirjoitustulkin töitä tehdään pääasiassa sivutoimisesti. Avointen vastausten kohtaan kohdejoukko sai selventää vastauksiaan. Vastauksista ilmenee, että suurin osa vastanneista tekee kirjoitustulkkausta vain muutaman tunnin viikossa. Jotkut vastanneista tekevät toimeksiannon vain kerran tai kaksi kuukaudessa. Sellaisien tulkkinen, jotka tekevät kirjoitustulkkausta vain muutaman tunnin kuukaudessa, oli vaikea vastata varsinkin tulkkaustoimeksiannon määrää koskeviin kysymyksiin. Vastausvaihtoehtoisammme emme olleet huomioineet tällaisten tulkkinen vastauksia, vaan oletimme että kaikki vastaajat tekevät viikoittain kirjoitustulkkausta. Saimme vastaajilta palautetta, että tältä osin kyselylomakkeemme ei ollut onnistunut ja olemme vastaajien kanssa samaa mieltä. Kyselylomaketta työstäessä olisi pitänyt huomioida paremmin sivutoimisesti kirjoitustulkkausta tekevät kirjoitustulkit. Yksi mahdollinen ratkaisu olisi ollut tulkkaustoimeksiannon määrää koskeviin kysymyksiin avoin kysymys sellaisille tulkeille, jotka tekevät vain harvoin kirjoitustulkkaustoimeksiannon.

KUVIO 2. Kirjoitustulkkina työskentelyvuosien pituus

Kuten kuviosta 2 voi huomata, 5 – 9 vuotta vastaajista on toiminut kirjoitustulkkina 38 %, mikä osoittautui yleisimmäksi vastausvaihtoehdoksi. Täysin samoihin lukemiin päästiin vuosien 15–19 ja 20–30 kanssa, joiden vastausprosentti oli 3 %. Vastauksista ilmenee, että kirjoitustulkkkaus ala on hyvin nuori, suurin osa vastanneista on toiminut kirjoitustulkkina 5 – 9 vuotta.

Kyselyyn vastanneista alueellisesti eniten kirjoitustulkkina toimii Länsi-Suomen läänissä, jossa toimii 49 % vastanneista. Etelä-Suomen läänin lukemat eivät eroa huomattavasti Länsi-Suomen läänin lukemasta. Etelä-Suomen läänissä kirjoitustulkkina toimii 43 %. Itä-Suomen läänin alueella toimii 8 % vastaajista. Kukaan vastaajista ei toimi kirjoitustulkkina Ahvenanmaan maakunnassa eikä Oulun- ja Lapin lääneissä.

Avoimeen kysymykseen vastaajat pystyivät tarkentamaan sijaintinsa kaupungin tarkkuudella. Suurin osa työskentelee länsirannikon suurimmissa kaupungeissa, sekä pääkaupunkiseudulla. Jotkin vastaajat tekevät kirjoitustulkkauksia maantieteellisesti laajalla alueella, kuten Helsingistä Tampereelle. Useat vastaajista mainitsivat työaluensa ulottuvan laajalle alueelle ja heidän oli vaikea mainita vain yhtä paikkaa missä työskentelisivät.

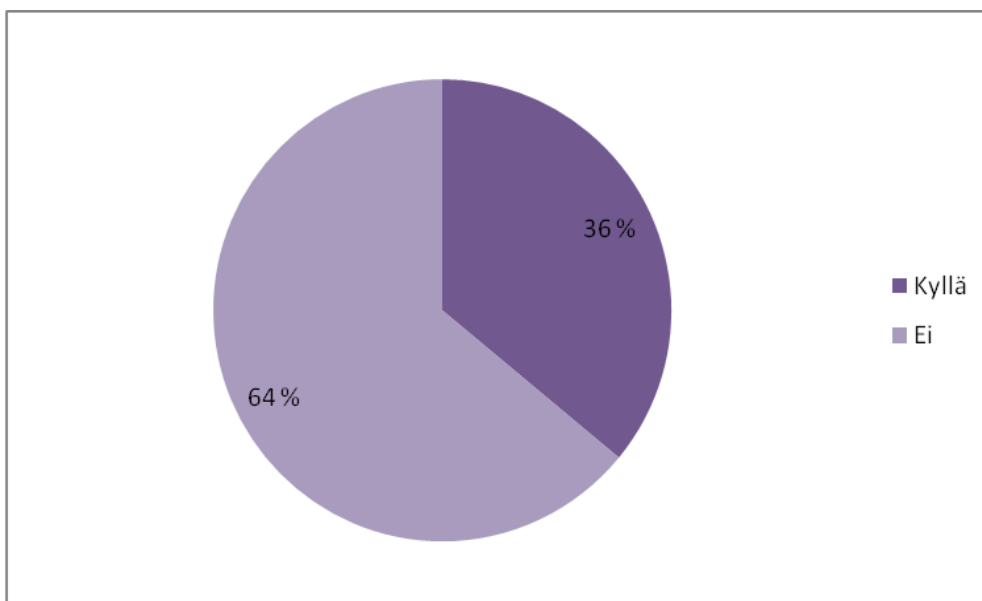
5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET JA ANALYYSI

Tässä luvussa käsittelemme opinnäytetyön tuloksia sekä analysoimme vastauksia. Työmme tavoitteena on selvittää millainen on kirjoitustulkkauksen nykytila sekä kartoittaa kirjoitustulkkeiden työtä. Tulosten raportoinnissa edetään tutkimusongelmien loogiikan mukaisesti. Alaluvussa 5.1 käsittelemme ensimmäisen tutkimuskysymyksen millaisia näkemyksiä kirjoitustulkeilla on kirjoitustulkaustilausten kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta. Tällä kysymyksellä haluamme selvittää, tuleeko kirjoitustulkausta koskevia toimeksiantoja enemmän kuin mitä kirjoitustulkit pystyvät toteuttamaan, vai pystytäänkö kaikki toimeksiannot toteuttamaan. Alaluvussa 5.2 raportoimme kysymyksen millaisissa tilanteissa kirjoitustulkit käyvät tulkaamassa. Haluamme selvittää millaisia ovat ne tilanteet, joihin kirjoitustulkeja tilataan. Viimeisenä vastaamme alaluvussa 5.5 kysymykseen millainen asiakaskunta kirjoitustulkeilla on, sillä tavoitteenamme oli selvittää ketkä asiakaskunnasta käyttävät eniten kirjoitustulkkeja.

5.1 Kirjoitustulkkauksen kysyntä ja tarjonta

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenämme oli selvittää millaisia näkemyksiä kirjoitustulkeilla on kirjoitustulkaustilausten kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta. Kyselylomakkeessa, liitteessä 1, edellä mainittua asiaa selvitettiin valintakysymyksellä sekä avoimella kysymyksellä. Kuten alla olevasta kuviosta 3 voi havaita, kysymykseen tuleeko kirjoitustulkkauksia enemmän kuin mitä pystytään toteuttamaan kohdejoukosta vastasi ”ei” 64 % ja ”kyllä” 36 %. Jos vastaajat valitsivat kohdan ”kyllä”, pyysimme heitä tarkentamaan vastaustaan. Perustelujen avulla pystymme tuomaan esille vastaajien mielipiteitä mitkä asiat vaikuttavat siihen, ettei tilausten kysyntä ja tarjonta kohtaa. Varsinkin pääkaupunkiseudulla on ollut pulaa kirjoitustulkeista; kaikkia tilauksia ei ole voitu hoitaa tilausten suuren määrän vuoksi (Laurén & Kalela 2009, 15). Myös Pohjois- ja Itä-Suomen alueilla on kärsitty kirjoitustulkkipulasta (R.Heikkisen henkilökohtainen tiedonanto 20.4.2011). Avoimista vastauksista voidaan todeta, että kysymyksemme jakoi vastaajien mielipiteitä. Prosentuaalisesti suurempi osa vastaajista koki, ettei kirjoitustulkkaukselle ole ylikysyntää. Avoimien vastausten perusteella

voidaan kuitenkin todeta, että osa vastaajista kokee kirjoitustulkkauksia jäävän tekemättä. Vastaajat mainitsivat että kirjoitustulkkausala kehittämillä, sekä tiedotuksen lisäämisellä kirjoitustulkkauksen kysyntä todennäköisesti kasvaisi ja sitä toivotaankin kohdejoukon keskuudessa.

KUVIO 3. Kohtaako kirjoitustulkkauksen tilausten kysyntä ja tarjonta

Kuusi vastaaja mainitsi, että kirjoitustulkkaukselle olisi enemmän kysyntää, jos tästä tulkkausmuodosta tiedotettaisiin enemmän julkisella tasolla. Vastaajat ilmaisivat, että kaikki mahdolliset asiakkaat eivät tiedä kirjoitustulkkauksen olemassaoloa, ja sitä että he voisivat hyötyä siitä. Perusteluiksi vastauksilleen kohdejoukko mainitsi, että kirjoitustulkkauksesta ei tiedoteta riittävästi sekä asiakkaiden arastelun kirjoitustulkin käyttöön. Kuuloliiton järjestämä ”Tulkkipalvelun kehittämisprojekti” on vuosina 2004–2008 järjestänyt kuuroutuneille sekä huonokuuloisille kirjoitustulkkauksen käytön koulutusta. Tavoitteena oli lisätä tietoa kirjoitustulkkauksesta ja kirjoitustulkeista sellaisille henkilöille, jotka hyötyisivät tulkkipalvelusta. (Laurén & Kalela 2009, 3, 10.) Projekti tavoitti useita uusia kirjoitustulkkauksen asiakkaita, mutta kuten vastanneiden kommentteista käy ilmi, tarvetta lisätiedotukseen sekä – koulutukseen olisi (Laurén & Kalela 2009, 12–13). Tiedotusta voisi laajentaa tulkkipalvelun käyttäjien ulkopuolelle,

jota kautta tietoisuus kirjoitustulkkauksesta leviäisi. Alla olevista kommenteista voi havaita, että tarvetta lisätiedotukseen olisi.

”Käyttäjiä olisi enemmän, mikäli kirjoitustulkkauksesta tiedettäisiin paremmin.”

”Kirjoitustulkkaus on monille "maallikoille" outo käsite, joten tietoa pitäisi enemmän jakaa eri tiedotusvälineissä.”

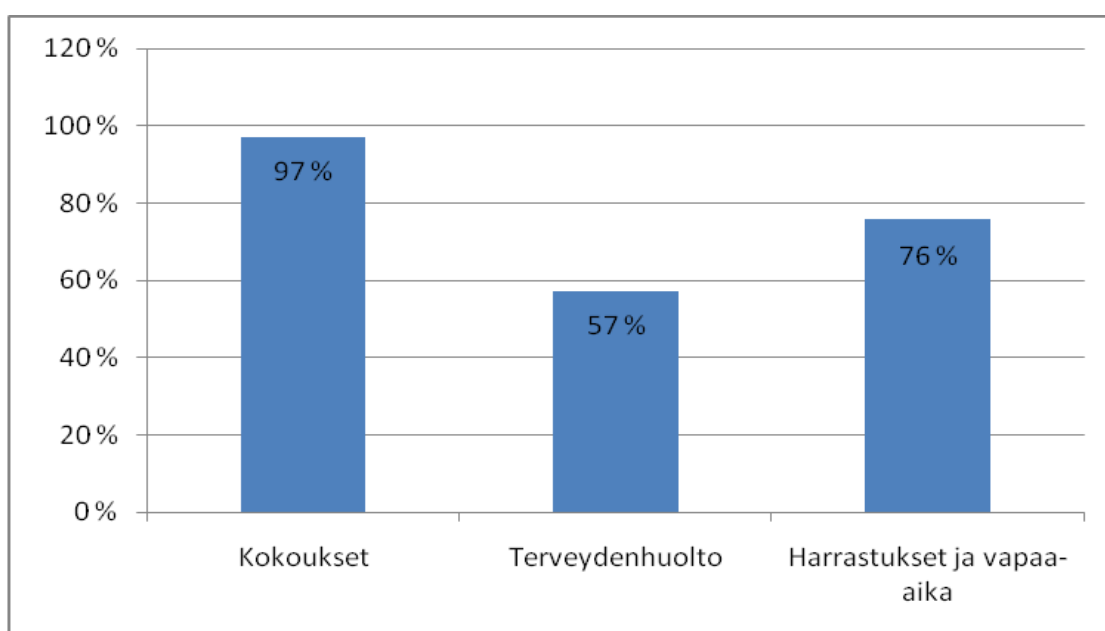
Avoimien vastausten perusteella kävi lisäksi ilmi, että vieraiden kielten taitoisia kirjoitustulkkia tarvittaisiin kokoajan enemmän. Vieraiden kielten kirjoitustulkausta koskeviin toimeksiantoihin tekijöitä ei tällä hetkellä tahdo löytyä. Osa vastaajista myös mainitsi, että kielten koulutukseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota kirjoitustulkkien koulutuksessa. Kirjoitustulkkia, joka pystyy hallitsemaan ja tulkaamaan vierasta kieltä hyvällä kirjoitusnopeudella, on vaikea löytää esimerkiksi opiskelutulkkaukseen (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2010). Vastaajat mainitsivat vieraiden kielten kirjoitustulkkausta koskevia toimeksiantoja tulevan kokoajan tarjolle, mutta kielitaitoisia kirjoitustulkkia ei ole tällä hetkellä, kuten yhden vastaajan kommentista voimme päätellä.

”Ruotsin- ja englanninkielisiä kirjoitustulkkausta on koko ajan tarjolla, tekijöitä ei ole.”

Kirjoitustulkkien täydennyskoulutuksia on järjestetty englannin sekä ruotsin kielen osilta vuosina 2005 ja 2006 tarkoituksena nostaa kirjoitustulkkausten laatua (Laurén & Kalela 2009, 13). Tällaiset täydennyskoulutukset ovat kohdejoukon vastausten perusteella tarpeellisia. Turkki ja Härkönen (2010, 42) toteavat ehdotelmassaan että tulkattaessa viittomakieliselle vieraiden kielten tunnilla viittomakielentulkin parina tulisi olla kirjoitustulkkia, joka kirjottaisi kaiken vieraalla kielellä sanotun tietokoneelle. Myös Pekanheimo (2007, 38) toteaa yhdistelmätulkkauksen olevan yksi vaihtoehto vieraiden kielten tunneille.

5.2 Kirjoitustulkin tulkkaustilanteet ja opiskelutulkkkaus

Toisena opinnäytetyömme tutkimuskysymyksenä oli kartoittaa millaisissa tilanteissa kirjoitustulkit käyvät tulkkaamassa. Kyselylomakkeessa tätä asiaa selvitettiin valintakysymyksillä (ks. liite 1). Kysyimme myös tekevätkö kohdejoukon jäsenet opiskelutulkkauksia ja jos tekevät, millaisissa tilanteissa. Tässä luvussa esittelemme kohdejoukon vastaukset sekä analysoimme niitä. Kysymykseen ”millaisissa tilanteissa käyt kirjoitustulkkauksissa” ohjeistimme vastaajia valitsemaan kolme yleisintä tulkkaustilannetta. Avoimeen kysymykseen kohdejoukon jäsenet saivat tarkentaa vastauksiinsa.

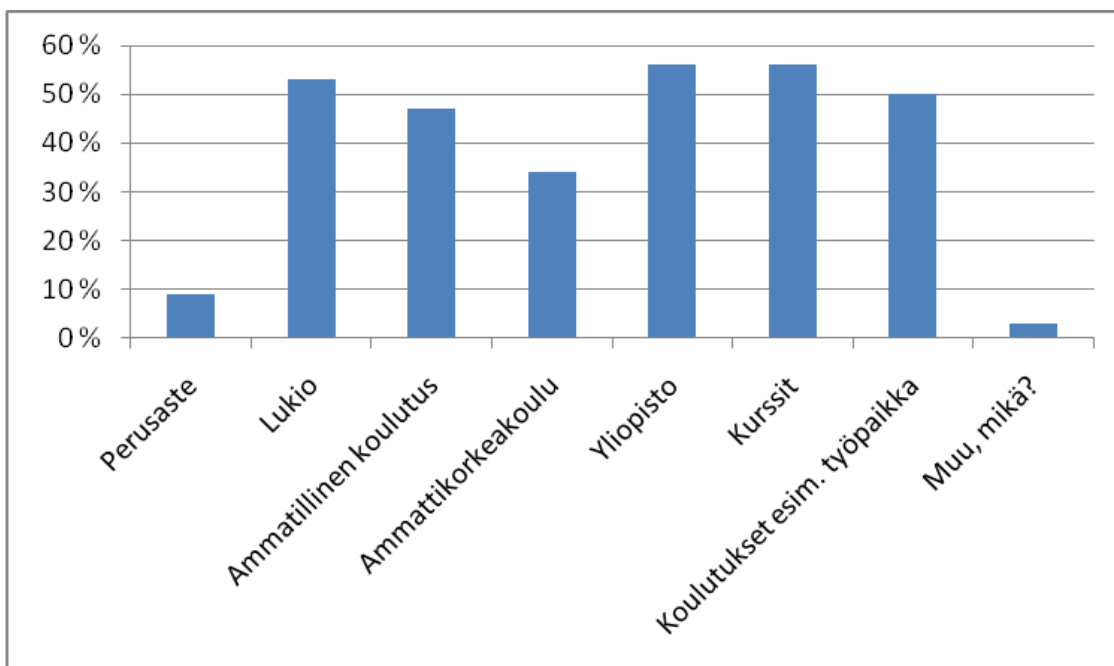

KUVIO 4. Kirjoitustulkkauksutilanteet

Kirjoitustulkkia käytetään varsinkin erilaisissa ryhmätilanteissa, esimerkiksi seminaareissa ja kokouksissa (Tiittula 2006, 172). Kirjoitustulkkauksia käytetään myös yhä enenevässä määrin henkilökohtaisena tulkkauksena (Laurén 2006, 205). Kuviosta 4 voidaan havaita, että selvästi eniten kirjoitustulkkia, 97 % vastauksista, käytetään erilaisissa kokouksissa. Toiseksi yleisin kirjoitustulkin tulkkaustilanne on harrastukset ja vapaa-aajan toiminta, jonka vastausprosentti on 76 %. Tarkentamalla vastauksiaan avoimeen kysymykseen saimme tietää tarkemmin esimerkiksi millaisissa kokouksissa tulkit käyvät tulkkaamassa. Vastaajat mainitsivat käyvänsä työpaikan kokouksissa sekä erilaisten järjestöjen kokouksissa. Tällaisissa tilanteissa on paljon osallistujia

mukana, joten kuunteluolosuhteet voivat olla todella huonot. Kuten Laurén (2006, 203) mainitseekin, kuunteluolosuhteiden ollessa huonot tai kun paikalla on useita ihmisiä, tulkkia tarvitaan.

Kyselylomakkeessa kartoitimme myös opiskelutulkkauksen tilannetta. Kysyimme tekevätkö kohdejoukon jäsenet opiskelutulkkauksista ja jos tekevät, millaisissa tilanteissa he käyvät tulkkauksissa. Vastaukseen sai vastata joko menneestä opiskelutulkkauskokemuksesta tai meneillään olevasta opiskelutulkkauksesta. Vastajat saivat valita useita eri vaihtoehtoja. Vastausvaihtoehdoiksi annoimme esimerkiksi lukion ja yleisivistävät koulutukset, jotka löytyvät liitteestä 1. Kirjoitustulkkaa käytetään nykyään myös opiskelussa, varsinkin kielten tunneilla (Tiittula 2006, 172). Huuskon (2004) mukaan kirjoitustulkkauksia käytetään erinomaisesti vieraiden kielten tuntien lisäksi myös matemaattisten aineiden sekä tietotekniikan tunneilla (Laurén 2006, 205). Kuten kuviossa 5 voidaan tulkita, että kirjoitustulkit tekevät opiskelutulkkauksista hyvin laaja-alaisesti.

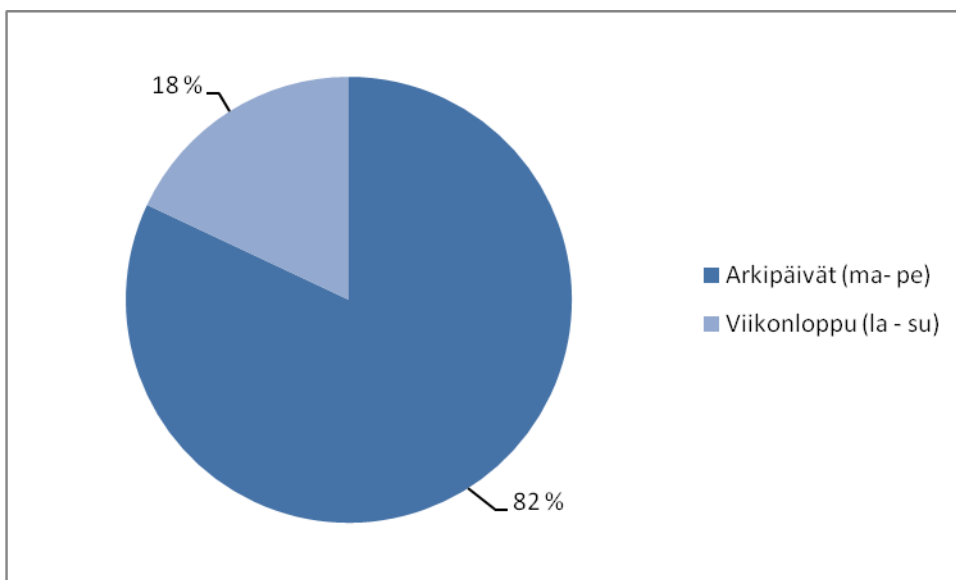

KUVIO 5. Opiskelutulkkauksia

Kuten kuviosta 5 voi havaita, yleisimmiksi vaihtoehtoiksi nousivat täysin samoilla prosenttiluvuilla (n=32) yliopisto sekä yleissivistävät koulutukset (kurssit), joiden prosenttiluku on 56 %. Tästä voidaan päätellä, että kirjoitustulkkaukselle on kysyntää yleissivistävistä koulutuksista ammattiin valmistaviin koulutuksiin. Kielten opiskeluun kirjoitustulkkaukset sopii todella hyvin, mutta vieraiden kielten taitoisia kirjoitustulkkeja voi olla vaikea löytää (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2010).

5.3 Kirjoitustulkkaukseen koskevien toimeksiantojen ajankohta ja kesto

Kyselylomakkeessa kysyimme kirjoitustulkkaukseen koskevien toimeksiantojen ajankohdasta sekä kestoja, joiden tulokset analysoimme tässä luvussa. Osa kohdejoukosta koki kysymykset hankaliksi vastata, sillä he tekevät kirjoitustulkkaukseen sivutoimisesti ja tekevät toimeksiantoja esimerkiksi vain muutaman kerran kuukaudessa. Tästä johtuen olemme analysoineet kaksi kysymystä, joiden vastauksiin ei vaikuta sivutoimisesti kirjoitustulkkinä toimiminen. Näin kyselymme luotettavuus säilyy.

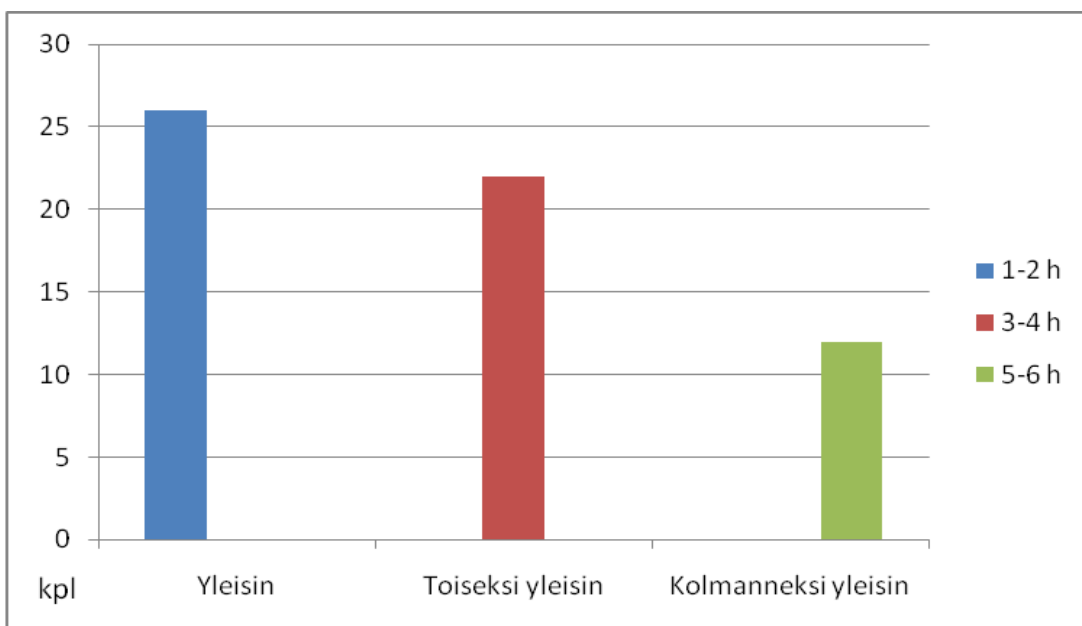

KUVIO 6. Toimeksiantojen sijoittuminen viikonpäiville

Kuten kuviosta 6 voidaan havaita, yleisimmin kirjoitustulkkaukseen koskevat toimeksiannot toteutuvat arkipäivinä, maanantaista perjantaihin. 82 % kohdejoukosta valitsi arkipäivien työllistävän yleisimmin. Kysymyksestä voidaan huomata, että myös viikonloppuisin on kirjoitustulkkauskautta kysyntää. 18 % vastaajista koki työllistyvänsä useimmin viikonloppuisin. Viikonloppuisin kirjoitustulkkauksia voivat työllistää erilaiset seminaarit.

Kyselyllämme halusimme myös selvittää kuinka pitkiä ajallisesti kirjoitustulkkaukseen koskevat toimeksiannot ovat. Kysymykseen ”kuinka monta tuntia tulkkaustoimeksiannot keskimäärin kestävät?” ohjeistimme valitsemaan suuruusjärjestyksessä kolme yleisintä vastausvaihtoehtoa.

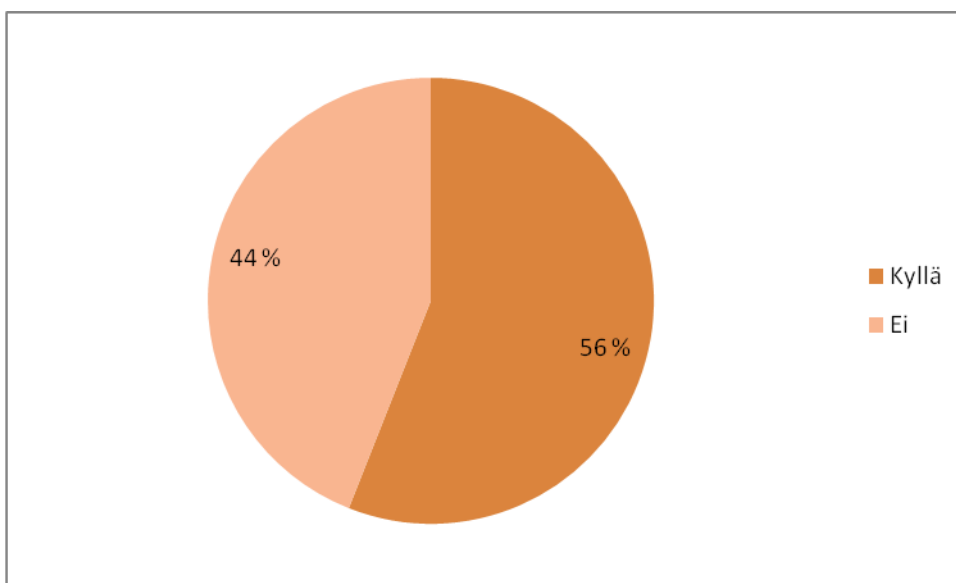
KUVIO 7. Kirjoitustulkkaukseen koskevien toimeksiannosten kesto

Kuviosta 7 voi nähdä kolme yleisintä kirjoitustulkkaukseen koskevaa toimeksiannon kestoa. Kuvion vertikaalinen rivi edustaa vastaajien lukumäärää. Kestot vaihtelevat tunnista kuuteen tuntiin. Kohdejoukosta 26 vastaajaa koki yleisimmäksi kirjoitustulkkaukseen koskevan toimeksiannon kestoksi 1 – 2 tuntia. Vastaajista 12 mainitsi 5 – 6 tuntia kestäväksi kirjoitustulkkaukseen koskevan toimeksiannon olevan kolmanneksi yleisin tulkkauskautta koskevan toimeksiannon ajallinen pituus. Laurén (2006, 205) mainitsee kirjoitustulkkauskautta koskevan toimeksiannon olevan yleisimmin arkipäivinä toteutettava.

van kokoajan kasvava tulkkausmuoto asioimistilanteissa. Tämän kysymyksen vastauksista voidaan päätellä, että lyhytkestoiset tulkkaustilanteet ovat kirjoitustulkin nykypäivää.

5.4 Paritulkkaus

Kyselylomakkeessa selvitimme paritulkkauksen tilannetta kirjoitustulkkauksessa. Kyselylomakkeella halusimme selvittää toteutuuko kirjoitustulkkauksia paritulkkauksena sekä kokeeko kohdejoukko kirjoitustulkausta koskevissa toimeksiannoissa olevan tulkkiparille tarvetta. Laurén (2006, 206) toteaa, että jos kirjoitustulkaustilanteessa ei ole taukoja ja tilanne kestää yli tunnin, tarvitaan paikalle kaksi tulkkiä.

KUVIO 8. Tulkkiparin tarve kirjoitustulkaustilanteissa

Kuviosta 8 voidaan havaita, että 56 % kohdejoukosta koki kirjoitustulkkiparille olevan tulkkaustilanteissa tarvetta. Vastajat, jotka kokivat parille olevan tarvetta, saivat perustella vastauksensa avoimeen kysymykseen. Tärkeimmiksi syiksi tulkkiparin tarpeeseen nousivat pitkäkestoiset tulkkaustilanteet sekä vaativat asiasisällöt tulkkaustilanteissa, kuten alla olevista kommentteista voidaan päätellä.

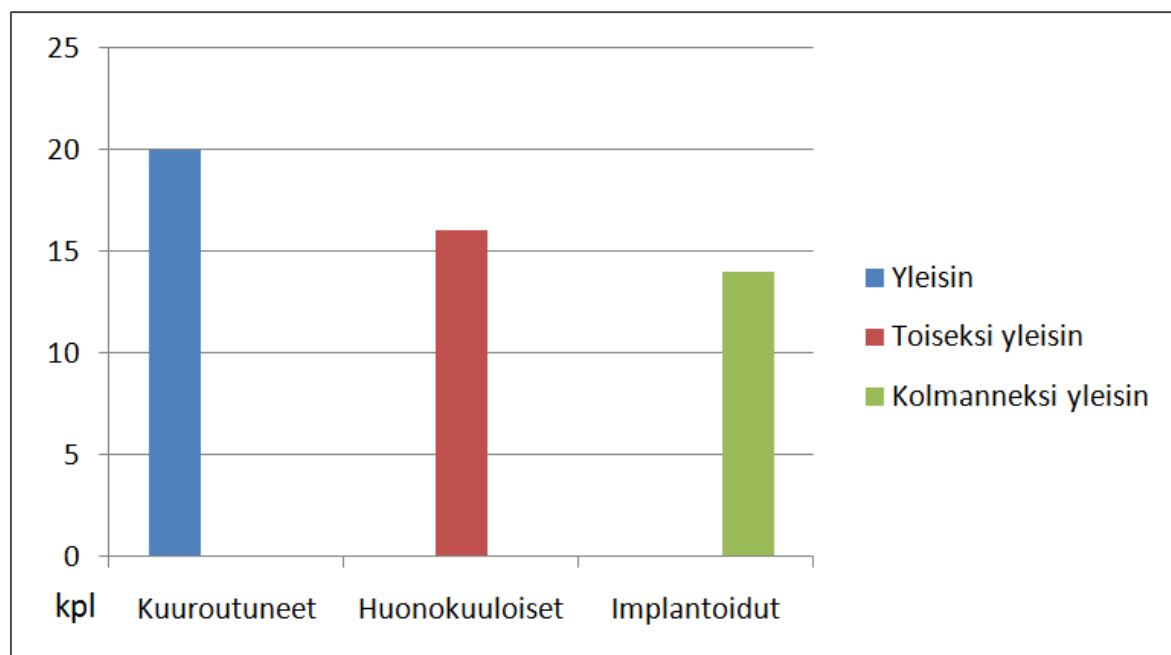
”Lähes aina. Jo tunnin keikalla yksin kirjoittaessa väsy.”

”Joskus parin tunnin keikka voi olla ”kevyttä”, ja siellä pärjää hyvin yksinkin (varsinkin asiointitilanteet), mutta parin tunnin keikka voi olla myös ”tiukkaa asiaa” ja ”tykitystä”, ja silloin paria olisi kaivannut (yleisesti opiskelutulkkaus).”

Vastaajat mainitsivat myös, ettei tulkkiparia saa aina pitkäkestoisiin tulkkaustilanteisiin, vaikka paria on yritetty etsiä. Vastausten perusteella voidaan todeta, että kirjoitustulkkausta tehdään usein yksin sellaisissa tilanteissa, joihin olisi ollut tarvetta tulkkiparille. Laurén (2006, 206) toteaaakin kirjoitustulkkauksen olevan todella raskasta fyysisesti. Jos tulkkaustilanteessa aihe on vaativa ja puhe todella vauhdikasta, kirjoitustulkkauksen laatu heikentyy. Ruotsalaisen tutkimuksen mukaan kirjoitustulkkaustilanteessa tulisi aina olla kaksi tulkkiä tulkkauksen fyysisen vaativuuden takia.

5.5 Kirjoitustulkin asiakaskunta

Viimeisenä tutkimuskysymyksenämme oli selvittää millainen on kirjoitustulkin asiakaskunta. Tätä selvitimme kyselylomakkeessa valintakysymyksen avulla. Tässä luvussa tuomme esille kohdejoukon vastaukset. Halusimme saada selville kirjoitustulkkiä asiakaskunnan, sillä halusimme selvittää minkä asiakasryhmien edustajat käyttävät kirjoitustulkkausta. Laurén (2006, 199) mainitsee kirjoitustulkin asiakaskuntaan kuuluvan kuuroutuneet, huonokuuloiset, kuurot, kuurosokeat ja sisäkorvaistutteen saaneet aikuiset, joten halusimme selvittää käyttävätkö kaikki mainitut asiakaskunnat kirjoitustulkkausta. Halusimme näiden asiakaskuntien lisäksi tuoda kyselylomakkeessa vastausvaihtoehdoiksi myös kuulevat sekä kolmannen tahon. Kuulevat ovat myös tulkin asiakkaita, vaikka yleensä asiakkaaksi mielletään vain kuulovammainen (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2010, 47). Kolmannella taholla tarkoitamme, että tilaajana toimii esimerkiksi sairaala tai yliopisto.

KUVIO 9. Kirjoitustulkin asiakaskunta

Pyysimme vastaajia valitsemaan kolme yleisintä asiakaskuntaa ja laittamaan ne enimmäisjärjestykseen. Kuvion vertikaalinen rivi edustaa vastaajien lukumäärää. Kuvioista 9 voidaan havaita, että suurin kirjoitustulkkien asiakaskunta ovat kuuroutuneet (n=36), 63 % vastaajista (20) mainitsi kuuroutuneiden olevan suurin asiakaskunta. Toiseksi yleisin asiakaskunta ovat huonokuuloiset. 16 vastaajaa (52 %), valitsi huonokuuloiset toiseksi yleisimmäksi asiakaskunnakseen. Lisäksi vastauksista ilmeni kolmanneksi yleisimmän asiakaskunnan olevan implantoidut, jonka valitsi 14 vastaajaa (70 %) kolmanneksi yleisimmäksi asiakaskunnakseen. Tästä voidaan arvela, että sisäkorvaistutteen saaneet henkilöt kenties tarvitsevat kielen sisäistä tulkkausta, sillä implantti ei palauta kuuloa täydellisesti. Kuten Laurén (2006, 201) mainitsee, implantoidut henkilöt tarvitsevat tulkkausta meluisissa ja kaikuvissa tiloissa.

Asiakaskunnan kartoitus osoittautui vastaajille haastavaksi määrittellä. Joidenkin vastaajien mielestä asiakkaiden määrittely ei ole kirjoitustulkkausessa olennainen asia. Kuten alla olevasta kommentista voi havaita, vastaajat mainitsivat, ettei aina voi tietää mitä asiakaskunnan edustaja asiakas on.

”Kirjoitustulkkauksessa ei tule kiinnitettyä huomiota siihen, onko asiakas kuuroutunut, huonokuuloinen vaiko implantoitu. Tulkkaustapa on kuitenkin kaikille sama - kuullun kirjoittaminen.”

Kohdejoukon vastauksista voimme päätellä, että asiakaskunnan kartoitus ei ollut niin tärkeä selvityksen kohde. Kysymyksestä olisi voitu tehdä informatiivisempi pyytämällä kohdejoukkoa tarkentamaan vastauksiaan, jota kautta olisimme saaneet tiedon missä mikäkin asiakaskunta tarvitsee kirjoitustulkkauksia.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa kirjoitustulkkauksen nykytila ja millaisista tilanteista kirjoitustulkin työt koostuvat. Tutkimuskysymyksiimme saimme kyselylomakkeen avulla vastaukset. Opinnäytetyömme tuloksia voidaan hyödyntää, kun halutaan tarkastella kirjoitustulkkauksen tilannetta tällä hetkellä. Työmme on hyödyllinen niin kirjoitustulkeille, alaa opiskeleville kuin alasta kiinnostuneille. Työmme tilaaja Kuuloliitto saa työmme kautta tietoa esimerkiksi alan kehittämisehdotuksista.

Kirjoitustulkkauksilausten kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta voidaan todeta, että kysymys osoittautui kaksijakoiseksi. Koemme, että kirjoitustulkkauksesta tiedottamisen lisäämisellä julkisella tasolla, saavutettaisiin enemmän uusia kirjoitustulkkauksen asiakkaita. Kohdejoukko toi esille kehittämisehdotuksia, joiden avulla kirjoitustulkkauksen kysyntä saataisiin kasvamaan. Kehittämisehdotuksena tuotiin esille esimerkiksi kirjoitustulkkauksesta tiedottamisen julkisella tasolla.

Saimme vastauksen millaisissa tilanteissa kirjoitustulkit käyvät tulkkauksessa. Yleisin kirjoitustulkin tulkkauksitilanne on erilaiset kokoukset, esimerkiksi työpaikkakokoukset. Koemme kirjoitustulkkauksitilanteiden vaihtelevan paljon lyhyistä asioimistulkkauksista opiskelutulkkauksiin.

Tällä hetkellä kirjoitustulkkien asiakaskunta muodostuu yleisimmin kuuroutuneista, huonokuuloisista sekä implantoiduista. Mielestämme on merkittävää, että implantoidut olivat yleisimpien asiakkaiden joukossa. Tämä voi kertoa siitä, että kirjoitustulkin asiakaskunta muuttuu tulevaisuudessa siten että yhä useammat implantoidut käyttävät kirjoitustulkkausta. Jos näin käy, tulee kirjoitustulkin koulutuksessa ottaa huomioon implantoitujen erityispiirteet.

Tämän opinnäytetyön kyselylomakkeen puutteeksi voidaan katsoa vastausvaihtoehtojen vaillinaisuus. Kohdejoukon mukaan vastausvaihtoehdot eivät kaikilta osin olleet onnistuneet. Vastaajat kokivat joidenkin vastausvaihtoehtojen olevan suppeita ja kaipasivat lisää vaihtoehtoja. Etenkin vain muutamia kirjoitustulkkaustoimeksiantoja kuukaudessa tekevät tulkit kokivat hankalaksi vastata osiin kysymyksistä, kuten kysymykseen ”kuinka monta kertaa viikossa teet kirjoitustulkkausta”. Sivutoimisesti työtään tekevien kartoittamisessa olisi tullut ottaa huomioon kyselylomakkeen vastausvaihtoehtojen rakenne. Tulkkaustoimeksiantoja koskeviin kysymyksiin avoin vastausvaihtoehto olisi ollut sivutoimisesti työskenteleville kirjoitustulkeille sopivin vaihtoehto.

Tämän opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan todeta, että lisäkoulutusta tarvittaisiin etenkin vieraiden kielten koulutukseen, tällä hetkellä englannin ja ruotsin kielentaitoisia tulkkeja ei löydy. Kirjoitustulkkien koulutuksessa tulisi panostaa vieraiden kielten opetukseen sekä opiskeluun. Kirjoitustulkkauksen laadun parantaminen on yksi kehittämiskohta kirjoitustulkin erikoistumisopinnoissa. Laadun tarkastelu kirjoitustulkkauksessa olisi hyvä jatkotutkimusaihe. Laatua voisi tarkastella kirjoitustulkkauksen tarpeen ja laadun kohtaamisen sekä pitkäkestoisten tulkkaustilanteiden laadun säilyttämisen näkökulmista. Toinen jatkotutkimusaihe voisi olla kirjoitustulkkauksesta tiedottaminen. Tiedottamisen voisi toteuttaa esimerkiksi luennoimalla yleisellä sektorilla kirjoitustulkkauksesta ja tulkin käytöstä.

LÄHTEET

- Fagerstedt, Siv 1990. Skrivtolkning. Stockholm: Nordisk Ministerråd- Rapport F.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hoppula, Tellervo 2002. 20 vuotta toimintaa meille, jotka emme kuule pimeässä. Helsinki: Kuulonhuoltoliitto ry.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011. Kirjoitustulkkauksen erikoistumisopinnot 30 op. Viitattu 26.3.2011. <http://www.humak.fi/opiskelu/opiskeluhumakissa/erikoistumisopinnot/kirjoitustulkkaus>.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2010. Vieraiden kielten opetus. Viitattu 26.3.2011. <http://www.opiskelutulkki.fi/opettajalle/vieraiden-kielten-opetus>.
- Hynynen, Heidi & Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2010. Elämä käsillä. Viittomakielentulkkin ammattikuva. Diakonia – ammattikorkeakoulu. Diakonia ammattikorkeakoulun julkaisuja A tutkimuksia 5.
- Härkönen, Elisa & Turkki, Outi 2010. Kielen oppiminen vai sisällön kääntäminen? Kartoitus vieraiden kielten oppituntien tulkkauksesta viittomakielisille opiskelijoille. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Jauhiainen, Tapani 1995. Kuulo ja viestintä. Helsinki: Yliopistopaino.
- Lahtinen, Riitta 2006. Kuurosokealle tulkkaus- haasteellista ja vaihtelevaa. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.). Käsillä kääntäjät. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab. 182 – 198.
- Kansaneläkelaitos 2011. Tietoa kunnille tulkkauspalveluiden siirrosta. Viitattu 21.4.2011. <http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/160210170310NJ?OpenDocument>
- Kuuloliitto ry 2009. Laaja lyhenneluettelo kirjoitustulkkaukseen 3.6.2009. Viitattu 25.3.2011. <http://www.suomenkirjoitustulkit.net/>.
- Laurén, Sirpa 2002. Toimiiko kirjoitustulkkaus? Selvitys kirjoitustulkkien työstä ja koulutustarpeista. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Laurén, Sirpa 2006. Kielen sisäinen käänös. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) Käsillä kääntäjät. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab. 205–225.
- Laurén, Sirpa & Kalela, Esa 2009. Tulkkipalvelun kehittämisprojekti 2004 – 2008. Loppuraportti. Kuuloliitto ry. Viitattu 25.3.2011. http://www.kuuloliitto.fi/fin/kuuloliitto/hankkeet/paattyneet_hankkeet/
- Mäkiranen, Soile 2006. Asiasisällön välittyminen kirjoitustulkkauksessa. Suomen kielen laitos. Tampereen yliopisto. Pro gradu – tutkielma.
- Pekanheimo, Eeva 2007. Englannin kielen opetustilanteiden tulkaaminen viittomakielisille opiskelijoille. Englannin kielen laitos. Turun yliopisto. Pro gradu – tutkielma.

- Salakari, Virpi 2008. Miten kirjoitustulkkauksessa syntyvä tulke eroaa puheesta ja miksi? Kieli- ja käännöstieteiden laitos. Tampereen yliopisto. Pro gradu – tutkielma.
- Sisäkorvaistute 2010. Sisäkorvaistute. Viitattu 25.1.2011.
http://www.sisakorvaistute.fi/sivu.php?artikkeli_id=1
- Suomen kirjoitustulkit ry 2011. Kirjoitustulkin koulutusvaatimukset. Viitattu 26.3.2011.
<http://www.suomenkirjoitustulkit.net/>.
- Suomen Kuurosokeat ry 2011. Tarkistettu pohjoismainen kuurosokeuden määritelmä. Viitattu 25.3.2011.
http://www.kuurosokeat.fi/tietoa_kuurosokeudesta/pohjoismainen_kuurosokeuden_maaritelma/
- Takala, Marjatta 2005. Kuulovammaisuus. Teoksessa Takala, Marjatta & Lehtomäki, Elina (toim.). Kieli, kuulo ja oppiminen - kuurojen ja huonokuuloisten lasten opettaminen. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab. 25 – 42
- Tampereen Yliopisto 2011. Kirjoitustulkkaus prosessina, tulkkeen ymmärrettävyys ja sen parantaminen. Viitattu 21.4.2011. <http://www.cs.uta.fi/speechtext/>
- Tiittula, Liisa 2006. Voiko kirjoitettua puhetta ymmärtää? Puhe ja kirjoitus limittyvät kirjoitustulkkauksessa. Teoksessa XXXII Kielitieteen päivät Tampereella 19.–20.5.2005. Pajunen, Anneli & Tommola, Hannu (toim.) Tampere: Tampere University Press.
- Tiittula, Liisa 2009. SpeechText: research on print interpreting. Viitattu 21.4.2011.
http://www.cs.uta.fi/speechtext/docs/Tiittula_ISRIS_2009.pdf
- Valli, Raine 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. s.100 – 112.
- Woodcock, Kathryn & Aguayo, Miguel 2000. Deafened people- Adjustment and support. Toronto, Buffalo, London: University of Toronto Press.

LIITTEET

Liite 1 Kysely kirjoitustulkeille.

Tämä on opinnäytetyömme kyselylomake kirjoitustulkeille. Kysely sisältää vaihtoehtokysymyksiä, joissa useimmissa valitaan yksi vaihtoehto. Jos kysymys on monivalinta, siitä on ilmoitettu kyseisen kysymyksen kohdalla. Kysely kestää noin 10 minuuttia.

TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli: Nainen
Mies

2. Koulutustausta: Viittomakielentulkki

Sairaanhoitaja

Tradenomi

Muu, mikä? _____

3. Oletko käynyt kirjoitustulkin erikoistumisopinnot?

Kyllä

Ei

4. Toimitko kirjoitustulkkina:

Päätoimisesti

Sivutoimisesti

5. Kuinka kauan olet toiminut kirjoitustulkkina?

0 – 4 v.

5 – 9 v.

10–14 v.

15–19 v.

20–30 v.

6. Millä alueella työskentelet? (Valitse ensin lääni, esimerkiksi ”Etelä-Suomen lääni” ja tarkenna alla olevaan kenttään tarkempi sijaintisi, esimerkiksi ”Helsinki”.)

Etelä-Suomen lääni

Länsi-Suomen lääni

Itä-Suomen lääni

Oulun lääni

Lapin lääni

Ahvenanmaan maakunta

7. Tarkenna sijaintisi tähän _____

TOIMEKSIANNOT

8. Millaisissa asioimistilanteissa käyt kirjoitustulkkauksessa? (Valitse kolme yleisintä tilaisuutta)

Kokoukset

Terveystieteiden huolto

Harrastukset ja vapaa-ajan toiminta

Uskonnolliset tapahtumat

Virastot

Poliisi- ja oikeustulkkaus

9. Kerro lyhyesti esimerkkejä tyypillisistä paikoista, joissa käyt kirjoitustulkkausmassa. (Esimerkiksi Virasto → Sosiaalitoimisto)

_____

10. Kuinka monta tulkkaustoimeksiantoa teet keskimäärin viikon aikana? (Valitse itsellesi tyypillisin vaihtoehto)

1 – 2 toimeksiantoa

3 – 4 toimeksiantoa

5 – 7 toimeksiantoa

8 – 10 toimeksiantoa

11 → toimeksiantoa

11. Koetko, että kirjoitustulkkauksia olisi enemmän kuin mitä pystytään toteuttamaan?

Kyllä

Ei

12. Jos vastasit edelliseen kysymykseen ”Kyllä”, perustele lyhyesti vastauksesi.

---

13. Millaisissa opiskelutulkkauksituksissa käyt tulkkauksissa? Kysymykseen voi vastata aiemmasta opiskelutulkkauksikokemuksesta tai parhaillaan tapahtuvasta opiskelutulkkauksesta. (Voit valita useita eri vaihtoehtoja)

Perusaste

Lukio

Ammatillinen koulutus

Ammattikorkeakoulu

Yliopisto

Yleissivistävät koulutukset (kurssit)

Koulutukset (esim. työpaikka)

Muu, mikä? _____

TOIMEKSIANTOJEN AJANKOHTA JA KESTO

14. Mille viikonpäivälle kirjoitustulkkauks tyypillisesti sijoittuu? (Valitse sopivin vaihtoehto)

Arkipäivä (ma-pe)

Viikonloppu (la-su)

15. Mihin kellonaikaan tulkkauks toimeksiannot tyypillisesti ovat? (Valitse sopivin vaihtoehto)

Päivisin

Iltaisin

Öisin

16. Kuinka monta tuntia tulkkaustoimeksiannot keskimäärin kestävät? Valitse suuruusjärjestyksessä kolme yleisintä vaihtoehtoa. (1= Yleisin, 2= Toiseksi yleisin jne.)

Alle 60 min

1 – 2h

3 – 4h

5 – 6h

7 – 10h

11→ h

17. Kuinka monta tuntia kirjoitustulkkausta tyypillisesti teet yhden päivän aikana? (Valitse sopivin vaihtoehto)

0h

1 – 2h

3 – 4h

5 – 6h

7 – 8h

9 – 10h

11→h

PARITULKKAUS

18. Toteutuvatko tekemäsi kirjoitustulkkaukset tavallisesti paritulkkauksena? (Valitse sopivin vaihtoehto)

1= ei koskaan

2= harvoin

3= jonkin verran toteutuu

4= toteutuu usein

5= toteutuu päivittäin

19. Kuinka monta paritulkkaustoimeksiantoa on keskimäärin viikossa? (Valitse sopivin vaihtoehto)

0 – 2 toimeksiantoa/vko

3 – 4 toimeksiantoa/vko

5 – 7 toimeksiantoa/vko

8→ toimeksiantoa/vko

20. Jääkö paritulkkauksia toteutumatta niiden suuren kysynnän vuoksi?

Kyllä

Ei

21. Koetko, että yksin toteuttamissasi kirjoitustulkkaustoimeksiannoissa olisi ollut tarvetta kirjoitustulkkiparille?

Kyllä

Ei

22. Jos vastasit edelliseen kysymykseen ”Kyllä”, kerro lyhyesti millaisissa tilanteissa olet kokenut tarvitsevasi kirjoitustulkkiparia.

ASIAKASKUNTA

23. Millainen on asiakaskuntasi? Valitse enimmäisyysjärjestyksessä kolme yleisintä asiakasryhmää? (1= Yleisin, 2= Toiseksi yleisin jne.)

Kuurot

Kuuroutuneet

Huonokuuloiset

Implantoidut

Kuurosokeat

Kuulevat

Kolmas taho (esim. sairaalat, kaupunki jne.)

24. Nyt sana on vapaa. Jaa eteenpäin hyödyllistä tietoa työllisyystilanteesta, koulutuksesta tai työelämän käytänteistä. Voit myös kyselymme kautta antaa palautetta tai alan kehitys ideoita.

Liite 2 Laaja lyhenneluettelo kirjoitustulkkaukseen 3.6.2009 Kuuloliitto ry

Vata	Valkea talo
KHL	Kuuloliitto
KL	Kuurojen liitto
SKS	Suomen Kuurosokeat
NKL	Näkövammaisten keskusliitto
LapCi	Sisäkorvaistutelasten valtakunnallinen yhdistys
KLVL	Kuulovammaisten lasten vanhempien liitto
kh	kuulonhuolto
khy	kuulonhuoltoyhdistys
k-piiri	kuulopiiri
Län piiri	Länsi-Suomen kuulopiiri
Lou piiri	Lounais-Suomen kuulopiiri
Ou piiri	Oulun kuulopiiri
La piiri	Lapin kuulopiiri
Ke piiri	Keski-Suomen kuulopiiri
Itä piiri	Itä-Suomen kuulopiiri
Ka piiri	Kaakkois-Suomen kuulopiiri
Uu piiri	Uudenmaan kuulopiiri
K-viesti	Kuuloviesti
Krt-tiedote	Kuuroutuneiden tiedote
kv	kuulovammainen tai kansainvälinen (asiayhteys)
krt	kuuroutunut
hk	huonokuuloinen
vaik hk	vaikeasti huonokuuloinen

ks	kuurosokea
ci	sisäkorvaistute, cochlear implant
an	akustikusneurinooma
vp	viitottu puhe
vk	viittomakieli tai valiokunta (asiayhteys)
VPL	vammaispalvelulaki
tmk	toimikunta
hl	huulilentaluku
sav	sormiaakkosviestintä
k-laite	kuulolaite
k-koje	kuulokoje
k-keskus	kuulokeskus
k-käyrä	kuulokäyrä
dB	desibeli
Hz	hertsi
kläpa	kuulolähipalvelu
teksti-tv	tekstitelevisio
tp	tekstipuhelin
tpp	tekstipuhelupalvelu
lh	liittohallitus
lv	liittovaltuusto
lk	liittokokous
tj	toiminnanjohtaja, toimitusjohtaja
jory	johtoryhmä
tyry	työryhmä
jäs rek	jäsenrekisteri

jäs maksu	jäsenmaksu
jäs luettelo	jäsenluettelo
aik kunt ohj	aikuisten kuntoutusohjaaja
lasten kunt ohj	lasten kuntoutusohjaaja
aik kunt siht	aikuisten kuntoutussihteeri
järj	järjestö, järjestelmä, järjestää
järj siht	järjestösihteeri
järj joht	järjestöjohtaja
pj	puheenjohtaja
siht	sihteeri
hall	hallitus
yhd	yhdistys
kok	kokous
eslista	esityslista
ptk	pöytäkirja
laill	laillinen
päätvlt	päätösvaltainen
hyv	hyväksyminen
puhv	puheenvuoro
lopkäs	loppuun käsitelty
kys	kysymys
budj	budjetti
tark	tarkoittaa, tarkistaa
tsto	toimisto
k-tulkki	kirjoitustulkki
k-tulkkkaus	kirjoitustulkkkaus

kt-laitteet	kirjoitustulkkauslaitteet
t-palvelu	tulkkipalvelu
t-keskus	tulkkipakeskus
TTYR	tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä
proj	projekti
srk	seurakunta
s-posti	sähköposti
t-viesti	tekstiviesti
tervkeskus	terveyskeskus
srl	sairaala
pkl	poliklinikka
shp	sairaanhoitopiiri
rtg	röntgen
lab	laboratorio
KO	käräjäoikeus
HO	hovioikeus
KKO	korkein oikeus
HAO	hallinto-oikeus
KHO	korkein hallinto-oikeus
TT	työtuomioistuin
MO	markkinaoikeus
VakO	vakuutus-oikeus
ta	työnantaja
tt	työntekijä
arv	arvoisa
rva	rouva

hra	herra
täll	tällainen, tällaista
sell	sellainen, sellaista
tämm	tämmöinen, tämmöistä
kalt	kaltainen
ensimm	ensimmäinen, ensimmäistä (pääsääntönä järjestysluvut 1., 2., 3..)
hlö	henkilö
hlöstö	henkilöstö
hlökoht/henkkocht	henkilökohtainen, -sta
hlökunta	henkilökunta
aik	aikaisempi, aikaisemmin, aikaisintaan
myöh	myöhemmin, myöhempi
viim	viimeinen, viimeistään
ed	edellinen
seur	seuraava
nyk	nykyinen, nykyään
väh	vähintään
enint	enintään
mahd	mahdollinen, mahdollisesti
psta	puolesta
jkv	jonkin verran
amk	ammattikorkeakoulu
yo	yliopisto, ylioppilas (asiayhteys)
tdk	tiedekunta
HY	Helsingin yliopisto

JY	Jyväskylän yliopisto
JoY	Joensuun yliopisto
KY	Kuopion yliopisto
LY	Lapin yliopisto
OY	Oulun yliopisto
TaY	Tampereen yliopisto
TY	Turun yliopisto
VY	Vaasan yliopisto
ÅA	Åbo Akademi
yhtkunta	yhteiskunta
sospol	sosiaalipolitiikka, -inen
ltk	lautakunta, laatikko (asiayhteys)
LVM	liikenne- ja viestintäministeriö
MMM	maa- ja metsätalousministeriö
OM	oikeusministeriö
OKM	opetus- ja kulttuuriministeriö
PLM	puolustusministeriö
SM	sisäasiainministeriö
STM	sosiaali- ja terveysministeriö
TEM	työ- ja elinkeinoministeriö
UM	ulkoasiainministeriö
VM	valtiovarainministeriö
YM	ympäristöministeriö
kpl	kappale
digit	digitaalinen
analog	analoginen

neg	negatiivinen
pos	positiivinen
ao.	asianomainen
ko.	kyseinen, kyseessä oleva
e	euro
snt	sentti
s	sekunti
min	minuutti
t	tunti
pvm	päivämäärä
pv	päivä, päivää
pnä	päivänä
pvssä	päivässä
pvittäin	päivittäin
jokapv	jokapäiväinen
syntpv	syntymäpäivä
ap	aamupäivä
ip	iltapäivä
vko	viikko
vkottain	viikoittain
vkl	viikonloppu
kk	kuukausi
v	vuosi
ma	maanantai
ti	tiistai
ke	keskiviikko

to	torstai
pe	perjantai
la	lauantai
su	sunnuntai
...	puhuja miettii
---	tulkki ei kuule/saa selvää, tulkki ei ehdi kirjoittaa kaik- kea, ”tulkki tippui kärryiltä”
xxx	aiemmin tekstissä oli virhe, xxx:n jälkeen sama korjat- tuna
*	päätetty, pj kopautti nuijalla
(?)	tulkki ei ole varma esimerkiksi nimen oikeellisuudesta
-apl-	kuuluu suosionosoituksia
( )	sulkujen sisään kirjoitetaan ympäristön äänet (känny, lentokone)
” ”	ironian ilmaisemisessa: onpa ”kaunis” ilma